

Ronald S. Lauder: Vészhelyzetben a zsidó nép

A Zsidó Világkongresszus (World Jewish Congress – WJC) elnökének, Ronald S. Laudernek az alábbi írását elsőként a New York Times publikálta, majd több vezető amerikai és izraeli lapban is megjelent. Az elnöknek az izraeli nemzeti egységre való felhívását teljes egészében közöljük. Az eredeti szöveg a Zsidó Világkongresszus honlapján olvasható angol nyelven.

„Mi, a diaszpóra zsidósága, általában tartózkodunk az izraeli politikába való beavatkozástól. Szeretjük Izraelt, és elköteleztünk vagyunk Izrael mellett. De mindig óvatosak vagyunk, hogy tiszteletben tartsuk az ország szuverenitását.

Ma azonban Izrael jövője a tét. A zsidó nép egyetlen állama egzisztenciális veszélyben van. Példátlan külső és belső fenyegetések kombinációja sodorta Izraelt a szakadék szélére.

A külső fenyegetésnek három dimenziója van. Az elmúlt év során Irán számos atomfegyverhez elegendő nukleáris nyersanyagot gyűjtött össze az ENSZ szerint, és nemsokára közvetlen fenyegetést jelenthet Izrael biztonságára. A Hezbollah hamarosan a világ egyik legveszélyesebb és legerősebb terrorszervezetévé válik. Már képes arra, hogy támadást hajtson végre Haifa, Tel-Aviv vagy Jeruzsálem ellen. A Palesztin Hatóság legitimitását a Hamász és más radikális erők ássák alá. Következésképpen Ciszjordánia a káosz és az erőszak felé tart.

Izrael erős, ez igaz. Ha kihívással szembesül, keményen visszavág – és győzedelmeskedik. De a külső fenyegetés három dimenziója új regionális valóságot teremt. A többfrontos háború veszélye nagyobb, mint évtizedek óta bármikor.

Izraelnek ugyanakkor egy példátlan belső, három dimenziót érintő fenyegetéssel is szembe kell néznie. Az igazságügyi reform – amelyet Járiv Levin miniszter kezdeményezett és a kneszet elfogadott – fokozza a feszültséget; a jobboldal alapvető fontosságúnak, a baloldal pedig az izraeli liberális demokrácia elleni támadásnak tekint. A koalíciónak az ultraortodoxoktól és ultranacionalista pártoktól való függése akadályozza Benjámint Netanjahu miniszterelnököt abban, hogy követhesse mérsékelt-konzervatív világnézetét. A belső törés pedig végül elidegeníti egymástól Izrael törzseit, és mélyíti a köztük lévő konfliktusokat.

A belső fenyegetés e három dimenziója történelmi sebeket tép fel, szítja a gyűlöletet, s az izraeli

Ronald S. Lauder

Forrás: Facebook

társadalmat a belső konfliktus olyan örvénybe sodorja, amilyenre az állam 1948. május 15-i megalapítása óta nem volt példa.

Izrael kivételes, nagyszerű nemzet. A zsidó államot a holokauszt utáni megalapítása és az elmúlt 75 évben elért látványos sikerei igazi, ember alkotta csodává teszik. Most azonban Izrael veszélyben van. A 2023-as esztendő példátlan eseményei erodálják a társadalmi egységet és veszélyeztetik a nemzetbiztonságot. Miközben a szélsőségesek ragaszkodnak az antiliberalis törvények elfogadásához, tartalékos pilóták százai és tartalékos katonák ezrei jelentik be, hogy nem jelentkeznek szolgálatra. Ezek a súlyos fejlemények arra készítették az IDF volt vezérkari főnökét, Gádi Ejenkotot, hogy figyelmeztessen: a belső és külső fenyegetések kombinációja következtében Izrael ma sebezhetőbb, mint 1973 óta bármikor.

Ez az oka annak, hogy egy magamfajta zsidó vezető nem hallgathat tovább. Miközben látom, hogy Izrael darabokra tépi magát, miközben ellenségei egyre erősebbek – ki kell állnom és fel kell szólalnom. „Az önmagával meghasonlott országház nem tud talpon maradni” – mondta Abraham Lincoln az amerikai polgárháború előtt. Az önmagával szemben megosztott Izrael sem. Zsidóként tanulunk kell tragikus történelmünkben. Kötelességünk, hogy ne ismételjük meg azokat a hibákat, amelyeket akkor követtünk el, amikor hagytuk, hogy a belső megosztottság lerombolja az Első és a Második Templomot.

A diaszpórában és az Izraelben élő zsidóknak egyaránt kötelességük biztosítani a Harmadik Templom jövőjét.

Csak egyetlen módja van e többdimenziós egzisztenciális válság leküzdésének: a nemzeti egység. Ahogy az izraeliek összefogtak az 1967-es háború előestéjén, úgy kell összefogniuk most is.

Három ember van csupán, aki

ezt az egységet megteremtheti: Benjámint Netanjahu, Jáir Lapid és Beni Ganc. Ez a három vezető történelmi felelősséget visel a vállán. Ezért a szavazás ellenére azonnal újra le kell ülniük, hogy őszintén megvitassák a nemzet riasztó helyzetét. És túl kell lépniük a személyes érdekeken és a politikai nézeteltéréseken, hogy erős és stabil vézskormányt alakíthassanak.

Izrael a történelme során csodákat tett. Miközben virágba borította a sivatagot és biztonságos menedéket nyújtott zsidó túlélők és menekültek millióinak, legyőzte ellenségei többségét és békét kötött hat arab nemzettel. Korunk és nemzedékünk kihívása azonban a belső megosztottság. Az ezzel való szembenézés egyetlen módja, ha megújítjuk a nagy cionista erők közötti szövetséget.

Nem szabad megvárunk az erőszak kitörését. Nem csak akkor kell egyesülnünk, amikor megtámadnak bennünket. Most kell felismernünk, hogy csak a mérsékelt koalíciója szabadíthatja ki Izraelt a hazai szélsőségesek és fanatikusok fojtogató szorításából.

Csak az egység készítheti fel a nemzetet arra a legfőbb próbatételre, amellyel hamarosan szembe kell néznie. Ebben a kritikus helyzetben a világ zsidósága a zsidó állam felé fordítja tekintetét, imádkozik a túléléséért, és könyörög, hogy gyógyuljanak be a sebek, amelyek jelenleg belülről szakítják szét.

Ezért a Zsidó Világkongresszus elnökeként felszólítom Netanjahut, Lapidot és Gancot, hogy álljanak a történelmi kihívás elé. Mint zsidó, aki jól ismeri őket és szereti Izraelt, azt mondom nekik, hogy nincs más választásuk. Nemcsak a diaszpóra zsidósága, hanem az izraeliek elsöprő többsége – és a 3000 éves zsidó történelem – is arra szólítja fel a zsidó államot, hogy egyesüljön.

Csak egyetlen választás van. A figyelmeztető jelek azonnali cselekvésre intenek.”

Mazsihisz: Azon személyek kitüntetése, akik a gyilkosokat éltették, nem tolerálható

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) aggodalommal figyeli, hogy miközben Magyarország Kormánya nagy gondtal és meggyőződéssel áll ki a magyar zsidóság mellett, valamint a korábbiakat felülmúlóan jó kapcsolatokat alakított ki Izraellel és a nemzetközi zsidó szervezetekkel, addig egyes kormányzati lépésekben gesztusokat tesz radikálisan gondolkodó, közéleti szereplést is vállaló egyének irányába.

A Mazsihisz szükségesnek tartja az arra illetékesek részéről áttekinteni az állami kitüntetési javaslatok eljárásrendjét annak érdekében, hogy olyan személyeket a jövőben ne részesítsenek magas állami kitüntetésekben, akik korábban részt vettek a magyarságot tönkretévő, háborús bűnöket is elkövető német megszálló csapatok dicsőítésében.

Azon személyek kitüntetése, akik a gyilkosokat éltették, még akkor sem tolerálható, ha egyébként személyi teljesítményük ezt indokolná.

A magyar zsidóság alappal várja el a döntéshozóktól annak megakadályozását, hogy a népiirtásban részt vevők dicsőítőit a magyarság példaképeivé emeljék.

Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége

MEGHÍVÓ

MÁRTÍRJAINKRA EMLÉKEZÜNK
A KOZMA UTCAI TEMETŐBEN

A Budapesti Zsidó Hitközség minden évben megemlékezést tart az elhurcolt és mártírhált szünetedett hittestvéreink emlékének tiszteletére.

Az idei megemlékezésre

2023. szeptember 10-én, vasárnap 10.00 órakor
a Központi Zsidó Temetőben

(Budapest X. ker., Kozma u. 6.) kerül sor.

A megjelenteket köszönti:

Mester Tamás, a Budapesti Zsidó Hitközség elnöke

Emlékbeszédet mond: **Darvas István** főrabbi

A kántori teendőket **Zucker Immanuel** látja el

A központi megemlékezést követően a szomszédos Munkaszolgálatos-emlékműnél mondjuk el a gyászimákat.

A megemlékezésre tisztelettel meghívjuk, megjelenésére feltétlenül számítunk.

(A férfiak számára kipa vagy egyéb fejfedő viselése szükséges.)

Dr. Kunos Péter
a Budapesti Zsidó Hitközség
ügyvezető igazgatója

Mester Tamás
a Budapesti Zsidó Hitközség
elnöke

Radnóti Zoltán főrabbi
a Budapesti Zsidó Hitközség
Rabbiságának igazgatója

Nemzeti ünnepünk alkalmából Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes Darvas Istvánt, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem főtitkárát a Magyar Érdemrend lovagkeresztjével tüntette ki

Együttműködés a Mazsihisz és washingtoni intézmények között

Mint korábban beszámoltunk róla: hivatalos látogatást tett Washingtonban dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke, aki többek között találkozott az USA képviselőházának elnökével, Kevin Owen McCarthyval. Az alábbiakban programjának további eseményeiről lesz szó: a holokauszt-émlékmúzeumban és a külügyminisztériumban lezajlott tárgyalásairól, valamint a dr. Katrina Lantos Swett-tel, a Tom Lantos Alapítvány elnökével folytatott megbeszélésről.

A Mazsihisz elnöke washingtoni útja során megbeszélést folytatott Mark B. Levinnel, az NCSEJ (National Coalition Supporting Eurasian Jewry – Eurázsiai Zsidóságot Támogató Nemzeti Koalíció) vezetőjével. A találkozón kiderült, hogy Levin tisztában van a magyar zsidóság történetével, és nagyra értékeli a Mazsihisz elnökének látogatását. Megállapodtak, hogy az NCSEJ vezetője eleget tesz Grósz Andor meghívásának és Budapestre látogat az idei nagy őszi ünnepek után. Utazásának célja a magyar zsidó vezetőkkel való tanácskozás, valamint a zsidó iskolák, kórházak és egyéb, a BZSH és a Mazsihisz tulajdonában lévő intézmények megtekintése lesz.

Dr. Grósz Andor ellátogatott a holokauszt-émlékmúzeumba is, ahol Zachary Paul Levine, a kuratori osztály vezetője fogadta, aki a közép-európai régió, s azon belül a magyarországi zsidóság ügyeivel foglalkozik. Az osztályvezető a megbeszélésen kezdeményezte, hogy a washingtoni holokauszt-émlékmúzeum a jövőben komolyabb és intenzívebb kapcsolat alakítson ki a budapesti Páva utcai Holokauszt Dokumentációs Központtal és Emlékgyűjteménnyel, valamint a Mazsihisszel. A washingtoni múzeum örömmel fogad fiatal történészeket és holokausztkutatókat a Páva utcai központból, és a Mazsihisz részéről is. Ebben a témában a két vezető közvetlen munkakapcsolatot alakít ki a magyar kutatók utazásának és ottani munkájának

Zachary Paul Levine és a Mazsihisz elnöke

elősegítésére. Zachary Paul Levine elmondta: megtisztelőnek tartja, hogy a Mazsihisz elnöke ellátogatott hozzájuk, mert fontos, hogy Európa egyik legnagyobb zsidó közössége a Mazsihisz révén a lehető legnagyobb elismerésben és megismerésben részesüljön.

A holokauszt 80. évfordulójára való készülés jegyében szó esett arról, hogy amerikai részről komoly dokumentációs anyagot állítanak össze, amelyről elsőként a Mazsihisszel szeretnének koordinálni.

Dr. Grósz Andor meghívta Budapestre Zachary Paul Levine-t is, aki a meghívást elfogadta, az időpontról később egyeztetnek.

Washingtoni útján dr. Grósz Andor találkozott Tracy Perrellivel, a külügyminisztérium holokausztal foglalkozó hivatalvezető tanácsadójával és Ellen Germainnel, a tárca holokausztkérdésekkel foglalkozó különmegbízottjával.

A megbeszélésen a jövőbeni együttműködésről esett szó, s elhangzott az is, hogy a tárca két tisztviselője – a Mazsihisz meghívását elfogadva – az eddigi tervek szerint ellátogat Budapestre a 80. évforduló alkalmából.

A külügyminisztériumban dr. Grósz Andor tárgyalást folytatott Aaron J. Keyakkal, az antiszemitizmus elleni küzdelem különmegbízott-helyettesével is. Keyak felsorolta azokat a közös pontokat, témakör-

öket, amelyekben az antiszemitizmus ellen létrehozott osztály együtt tud működni a Mazsihisszel. Kifejezte reményét, hogy ezt a találkozót még több megbeszélés követi, s kitért arra, hogy mélyebben szeretne megismerkedni a magyar zsidóság helyzetével.

Dr. Grósz Andor megbeszélésen vett részt Tom Lantos (1928–2008) magyar származású amerikai kongresszusi képviselő lányával, dr. Katrina Lantos Swett-tel, a Tom Lantos Alapítvány (Lantos Foundation for Human Rights & Justice) elnökével. Áttekintették a Mazsihisz helyzetét, szerepét Magyarországon, és egyetértettek abban, hogy kizárólag a Mazsihisz képviselheti a mai magyar neológ zsidóság érdekeit.

A magyarul kiválóan beszélő Swett asszony meghívta a Mazsihisz elnökét egy újabb amerikai látogatásra, amelynek során dr. Grósz Andor közelebbről megismerkedhet az alapítvány tevékenységével. Hozzátette: jövőre örömmel venne részt a holokauszt 80. évfordulójára szervezett Mazsihisz-megemlékezéseken.

Takács Szabolcs, Magyarország washingtoni nagykövete a rezidenciáján látta vendégül a Mazsihisz elnökét és dr. Hersch Tamás vezetőségi tagot.

E fent említett megbeszélések kitűnő lehetőséget nyújtottak arra, hogy a Mazsihisz és az említett intézmények, osztályok, szervezetek között szorosabb együttműködés alakuljon ki. Dr. Grósz Andor látogatása hozzájárult ahhoz, hogy a mintegy 150 éves magyar neológ zsidóságot egyedülként képviselő Mazsihisz ismertebb legyen az Egyesült Államok különböző intézményeiben, hivatalaiban.

(Dr. Hersch Tamás beszámolója alapján)

Könyv jelent meg a Frankel-zsinagógáról

Augusztus 8-án ünnepelte fennállásának százharminctödik évét a BZSH budai ékköve, a Frankel-zsinagóga.

Bár nem erre az alkalomra íródott, de éppen a zsinagóga 135. születésnapján került ki a nyomdából egy új könyv, amely önéletrajzi és helytörténeti tartalmával egyaránt emléket állít a Frankel Leó út 49. szám alatti épület mártírjainak, a zsinagógának és az egykori Budai Zsidó Hitközségnek.

Az Ide születni című könyv Elbert Márta, a Magyar Filmgyártó Vállalat korábbi munkatársa és Goldberger Tamás író, orvos munkájának köszönhető, a kiadást az „Alapítvány a zsidó jövőért” támogatta.

Az alapítvány kuratóriumának elnökeként többek között Mester Tamás, a BZSH elnöke, a Mazsihisz alelnöke írta az előszót, amelyben felhívja a leendő olvasók figyelmét egy mesebeli bel-budai házra, amelynek „szíve” egy zsinagógát rejt.

A számos képpel illusztrált, eredeti dokumentumokat is tartalmazó könyv bemutatójára előreláthatólag 2023 októberében kerül sor.

Elkészült a Dohány-körzet saját hétköznapi imakönyve

Hosszas előkészítő munka után elkészült a Dohány utcai templomkörzet saját hétköznapi imakönyve – jelentette be dr. Frölich Róbert országos főrabbi, a Dohány utcai zsinagóga rabbija. A szép kiállítású könyv szövegeinek magyar fordítása az ő érdeme.

Az országos főrabbi a Facebook-oldalán jelentette be, hogy hosszú idő és hosszas előkészítő munka után elkészült a Dohány utcai templomkörzet saját hétköznapi imakönyve.

Mint azt dr. Frölich Róbert érdeklődésünkre elmondta, a könyv szövegét ő maga fordította, a szerkesztést Frölich Benjámin érdeme, míg a grafikai munka és a nyomdai előkészítés Kállai Dávid tehetségét dicséri.

Fotó: dr. Frölich Róbert/Facebook

Mentő

A Szeretetkórház közleménye

Az elmúlt évek fejlesztéseinek köszönhetően kórházunk rendelkezik egy minden igényt kielégítően felszerelt mentőautóval (és rutinos, jól képzett dolgozókkal), melyet többféle módon is használni tudunk.

Természetesen jelenlegi és leendő betegeink rendelkezésére állunk, hogy megkönnyítsük a bejutást és a hazamenetelt, függetlenül attól, hogy Budapestre vagy az ország más részében tartózkodnak, ott-honról vagy más intézményből érkeznek. Ezt a szolgáltatást térítési díj ellenében vehetik igénybe.

Kollégáink a lehetőségekhez mérten megpróbálják figyelembe venni a betegek és a hozzátartozók kívánságait, hogy minél kevesebb felesleges várakozással terheljük őket.

Nagy hangsúlyt helyezünk arra, hogy a szállítás minél kevesebb kényelmetlenséggel, fájdalommal járjon, ebben segítségünkre van a megfelelő felszerelés, illetve kollégáink szakmai tudása, gyakorlata is.

Amennyiben kórházban tartózkodásuk alatt más intézményben elvégzendő vizsgálat válik szükségessé, szintén saját eszközeinkkel tudjuk megoldani a szállítást, a lehető legkisebbre csökkentve a várakozási időt.

A szállítás során minden alkalommal a beteg állapotának, ellátási igényének megfelelő képzettségű szakemberek teljesítenek szolgálatot az autón. Amennyiben indokolt, sürgősségi ellátásban jártas szakorvos kíséri a beteget.

A szállítási feladatokon felül (szintén térítési díj ellenében) a közösség rendelkezésére állunk akkor is, ha rendezvények egészségügyi biztosításában kérnek segítséget. Arra biztatjuk az ilyen események szervezőit, keressenek bátran minket, hogy egyeztetni tudjunk.

Ugyancsak itt tudnak egyeztetni a térítési díj összegéről, mely függ a megtett távolságtól, illetve attól, hogy a szállítandó beteg milyen szintű ellátást igényel a transport során.

A Duna-parti Cipőknél pózolt egy nő a kamera előtt

Egyesek egy jól beállított képért mindent megtennének. Kiakadtak a kommentelők.

Felháborodtak a kommentelők a

Nem bírt magával a Budapestre látogató turista

tudatlan turistákon, akik a budapesti Cipők a Duna-parton holokauszt-émlékműnél pózoltak. Egy nő a cipőkre állt, míg párja igyekezett „a lehető legtokéletesebb” beállítást csinálni – írta meg a ripost.hu nyomán a Kibic. Mint ismert, a szoborcsoport a folyóba lőtt zsidó áldozatok tiszteletére készült.

A Redditen többen is feltették a kérdést, vajon nem gondolkodott el a pár azon, mi okból lehetnek bronzcipők a Duna-parton? Vagy ha már eddig nem jutottak el, miért nem olvasták el a feliratot, amely magyarul, angolul és héberül is fel van tüntetve?

„Ott pózolgatnak anélkül, hogy fogalmuk lenne arról, mi is ez. Ez nagyon ijesztő” – írta az egyikük.

A nyilasok néha cipőfűzővel kötötték össze zsidó áldozataikat, gyerekeket, nőket, férfiakat egyaránt. Majd egyet közülük lelőttek, a többiek pedig tehetetlenül zuhantak a testtel a Dunába. A gyerekek általában azonnal meghaltak a jéghideg vízben, ám azokat a felnőtteket, akik még lélegeztek, a nyilasok lövészgyakorlatra használták.

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Nagy-Britannia

A Csatorna-szigetekhez tartozó, a francia partoktól tizenöt kilométerre fekvő, nyolc négyzetkilométer kiterjedésű Alderney szigeten a nácik a második világháború idején koncentrációs táborokat létesítettek. Ez volt a csatornaövezet egyetlen része, amely német megszállás alá került. Az ide hurcolt foglyok többsége a Szovjetunióból származott, de zsidók, észak-afrikaiak és spanyol köztársaságiak is kerültek a szigetre, akik rabszolgaként az Atlanti falat építették. Alderney-n egy átmeneti tábor is működött, ahonnan a francia zsidókat előbb a Párizs melletti Drancyba hurcolták, majd Auschwitzba deportálták.

Hivatalosan csak nyolc zsidó halálát ismerik el. A mai napig viták folynak az áldozatok számáról, ami valószínűleg 700-800 körül lehet. A legújabb kutatások szerint a megszállók mintegy ezer rabot tömegsírokban égettek el.

Margaret Hodge munkáspárti képviselő kijelentette, „eljött az ideje, hogy a kormány és a helyi hatóságok szembenézzenek azzal a borzalommal, ami brit földön történt”.

A sziget történetéhez tartozik, hogy a német helyőrség csak nyolc nappal az európai harcok befejezése után, 1945. május 16-án adta meg magát.

Spanyolország

A Spanyol-Zsidó Alapítvány szervezésében megkezdődtek a madridi zsidó múzeum létesítésének előkészületei. David Hatchwell, az alapítvány elnöke elmondta, hogy a múzeum az előkelő Salamanca negyedben fog megyni. A kétezer négyzetméteres épületet évi 720 ezer dollárért a Metro vállalatától bérlik, és már előre kifizettek húszévi bérleti díjat. Szakértők a belső terek kialakításának és berendezésének költségeit 20 millió dollárra becsülik. A múzeum fő célja az lesz, hogy bemutassa a szejfárd örökséget és annak a spanyol kultúrára és az egész spanyol nyelvű világra gyakorolt hatását.

Egy genetikai felmérés szerint az ibériai lakosság mintegy 20 százaléka szejfárd eredetű. A szervezők a projekt megvalósításához nem kívánják állami támogatást igénybe venni, a finanszírozást adományokból akarják megoldani. Hatchwell kijelentette, „elképzeldhetetlen, hogy Spanyolországban, amely a zsidó kultúra és filozófia egyik bölcsője, ne legyen egy reprezentatív zsidó múzeum”.

A zsidó élet kialakulását akadályozta az 1492-től a 19. századig tartó inkvizíció és az 1975-ben megbukott diktatúra. A Franco-rendszer összeomlása után nyílhattak csak új zsinagógák és zsidó iskolák.

Az inkvizíció előtt 250 ezer hitestvérünk élt az országban, jelenleg mintegy 40 ezren vannak.

Mexikó

Augusztus elején a Latin-amerikai Rabbini Fórum létrehozása céljából tanácskozást tartottak Buenos Airesben, amelyen kilenc ország több mint harminc, különböző ortodox áramlathoz tartozó vezetője vett részt. A megbeszélést támogatta az Argentin Köztársaság Legfelsőbb Rabbinateja és az Európai Rabbik Konferenciája is. Az értekezlet egybeesett David Lau izraeli főrabbi mexikói látogatásával.

A tanácskozás megszervezésének gondolata Eliahu Hamra argentin rabbittól származik, aki az új kihívások miatt fontosnak tartja a rendszeres tapasztalatcserét és a régió rabbijainak állandó részvételét biztosító fórum megteremtését. A szervezők legfontosabb célja a zsidó élet

Nagy-Britannia. Az Alderney szigeten koncentrációs táborokat is létesítettek

Spanyolország. Hatchwell: előkelő helyre előkelő múzeumot

megőrzése és erősítése a régió országaiban. A résztvevők közös nyilatkozatot írtak alá. A fórum tanácskozásaira a jövőben más országokban is sor kerülhet.

Belarusz

Szüülőhelyén, az egykor Lengyelországhoz tartozó Visnyeva városkában megemlékeztek Simon Peresz volt izraeli miniszterelnök születésének 100. évfordulójáról: emléktáblát avattak és felújították az eredetileg Perskinék nevezett család házát is. Peresz szüleivel együtt 1934-ben vándorolt ki Izraelbe. Az ünnepségen beszédet mondott Ivan Markevics, a minszki régió tanácsának alelnöke, Oleg Rogatkinov, a Belarusz Zsidók Szövetségének elnöke és Cvi Márkin izraeli ügyvivő. A felújított temetőben lévő emlékműnél Saul Hobabo rabbi mondta el a kádist.

Mexikó. Eliahu Hamra rabbi a régió rabbijainak részvételét biztosító fórumot szervezte

Belarusz. Simon Peresz szülőháza Visnyevában

Peresz mellett Josua Rabinovic korábbi izraeli pénzügyminiszter, Tel-Aviv volt polgármestere és Nachum Goldman, a Zsidó Világkongresszus alapító elnöke is Visnyevában született.

A 20. század elején a város lakosságának 70 százaléka zsidó volt. A német megszállás után a nácik a he-

lyi zsidókat gettóba zárták, és 1100 embert 1942 októberében a zsinagógában élve elégettek. A meggyilkoltak között volt Simon Peresz nagyapja is.

Hittestvéreink száma Belaruszban napjainkban 20-30 ezerre tehető.

Kovács

Mártír-istentiszteletek

Nagykőrös

A zsinagógában Rosenfeld Dániel gyászimája után prof. dr. Róna Tamás, a Mazsihisz Rabbistületének elnöke üdvözölte a jelenlévőket, köztük dr. Körtvélyesi Attila alpolgármestert, Szabó Gábor református lelkészt, dr. Feldmájér Pétert, a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportjának elnökét és Feldmájér Sándor hitközségi elnököt. Ezután idézte a Talmudból a három dolgot, amit néznünk kell: az első a kezek alkotása, a második a láb, amelyek megtartanak bennünket, a harmadik az út, amin járunk.

Fontos visszatekintünk arra is, eleink hogyan építették a hitközséget és szeretett városukat, Nagykőröst, tette hozzá, majd beszélt arról, a helyi zsidóság miként járult hozzá a fejlődéshez és hogyan segítette az ott élő embereket.

Elmondta, hogy 1944-ben a 471 hitközségi tagból 430-at deportáltak. Szólt a Világ Igazairól is, akik segítettek az embermentésben, és akik között nagykőrösiek is voltak, emléküket fa őrzi a jeruzsálemi Jád Vásémban.

Hivatkozott Hillélre, aki arra kérdésre, hogyan mondaná el a zsidó tanítás lényegét annyi idő alatt, ameddig egy lábba tud állni valaki, azt felelte, hogy így: ne kívánj olyat másnak, amit magadnak sem kívánnál. Ezt az ősi tanítást fedte el a sötétség 1944-ben, amikor olyan dolgokat tettek az emberek, amiknek soha nem lett volna szabad megtörténniük. Idézte Szabó Magdát, aki azt írta: Sohasem enyhülhetünk meg, mindig emlékeznünk kell a halottakra.

Dróságát Róna Tamás imával zárta.

A közös kádismondás után Feldmájér Péter köszönte meg, hogy eljöttek a helyieken kívül Budapestről, Belgrádból, Skopjéből és Izraelből is, hogy megemlékezzenek az elpusztítottokról.

Cegléd

Idén újra az egykori nagy zsinagóga mögött álló kis imaházban tartották a gyászistentiszteletet. A járvány kitörése óta eddig erre nem volt lehetőség, ezért a megemlékezéseket szabadtéren, a temetőben rendezték. Most a szervezők úgy ítélték meg, hogy a közegészségügyi helyzet már megengedi a régi szokások tiszteletben tartását.

Dr. Steiner András, a helyi közösség vezetője üdvözölte a jelenlévőket, köztük Földi László országgyűlési képviselőt, dr. Csáky András polgármestert, dr. Feldmájér Pétert, a Mazsihisz Közép-magyarországi Területi Csoportjának elnökét, Berman Dávid szolnoki és Feldmájér Sándor nagykőrösi hitközségi elnököt, valamint Heisler Andrást, a Mazsihisz korábbi elnökét.

Rosenfeld Dániel gyászimája után dr. Róna Tamás, a Mazsihisz Rabbistületének elnöke Zechárjá proféta szavait idézte: Ne fegyverrel, ne erőszakkal, hanem az én szellememmel küzdjétek. Elmondta, hogy ezt kell

szem előtt tartanunk, amikor megemlékezünk arról a több száz ceglédi polgárról, akiket összegyűjtöttek, gettóba zártak, majd kegyetlenül meggyilkoltak, vagyis az emlékezésnek az Örökkévaló nevében kell történnie.

Külön kiemelte, hogy a nagy zsinagóga tórafüggönyén Ochel Jákob, azaz Jákob sátra felirat szerepel, vagyis a zsinagóga nem más, mint a béke sátra, az a hely, ahol a békét kell hirdetnünk, bármilyen szörnyűségek történtek is a múltban.

Felidézte, hogy az itt élő zsidó emberek a város polgáraitól több mint egy évszázadig hogyan járultak hozzá a szülőföldjük gazdagításához és fejlesztéséhez, de mindez nem állította meg a gyilkos gépezetet.

Rosenfeld Dániel először magyarul olvasta fel a Kél málé ráchámim szövegét, majd a hagyományos dallamon héberül recitálta, végül a mártírhalált haltak emlékére megfújta a sófárt.

A gyászistentisztelet a jelenlévők közös kádisával ért véget.

IZRAELI SZÍNES

A lakosság 28 százaléka fontolgatja az ország elhagyását

Egy felmérés szerint a megkérdezettek több mint a fele polgárháborútól tart.

A felmérés, amelyet azután végeztek, hogy a parlament elfogadta a megosztó igazságügyi reformcsomag első törvényét, megállapította, hogy az izraeliek több mint negyede fontolgatja az ország elhagyását, írja a Times of Israel nyomán a *Kibic*. A 13-as csatorna közvélemény-kutatása szerint a meg-

Az igazságügyi reform ellen tüntetők Jeruzsálemben

kérdezettek 28 százaléka fontolgatja a külföldre költözést, 64 százalékuk nem, 8 százalékuk pedig bizonytalan.

Ez az eredmény annak hatását tükrözte, hogy a koalíció elfogadta a Legfelsőbb Bíróság jogköreit korlátozó törvényt a folyamatos tömegtüntetések, az igazságügyi, biztonsági, gazdasági és közéleti vezetők heves ellenállása, valamint a szolgálatból való kilépéssel fenyegető izraeli tartalékosok ezrei ellenére.

A felmérésben részt vevők több mint fele – 54 százaléka – azt mondta, hogy attól fél, az igazságszolgáltatás átalakítása árt Izrael biztonságának, 56 százalékuk pedig polgárháborútól tart.

Az összes megkérdezettnek mindössze 33 százaléka mondta azt, hogy hisz Benjámin Netanjahu állításának, miszerint kompromisszumot akar kötni az igazságügyi reformról szóló törvény többi részében, míg a miniszterelnök Likud pártjának szavazói közül 84 százalék felelte azt, hogy hisz neki.

Sámsont ábrázoló mozaik került elő egy zsinagógában

Az Észak-karolinai Egyetem professzora, Jodi Magness vezetésével egy szakemberekből és diákokból álló kutatócsoport látványos mozaikpanelt tárt fel az izraeli Alsó-Galileában található ókori zsidó falu, Hukok késő római kori (i. sz. 400

jött. A koszorút kétoldalt bikafejre támaszkodó oroszlánok szegélyezik. Az egész táblát díszített keret veszi körül, amely más állatokat üldöző ragadozókat ábrázol.

Az idei nyári ásátások során a 2012-ben és 2013-ban megtalált mo-

körül) zsinagógájában. A mozaik a padlót díszíti közvetlenül a főbejárat előtt.

A Magness által vezetett ásátás a főcsarnok déli végére összpontosított. Az újonnan felfedezett mozaik egy nagy táblából áll, amelynek közepén egy koszorúba foglalt rejtélyes héber felirat látható. Oldalt és a koszorú alatt egy arámi felirat sorolja fel a zsinagóga mozaikjait finanszírozó adományozók vagy az azokat készítő művészek neveit, kérve, hogy maradjon emlékeztünkben a

zaiklapok további részeit is feltárták, amelyek a Bírak könyvében említett Sámsont ábrázolják több jelenetben. Az újonnan feltárt részekben egy filiszteus lovas és egy halott filiszteus katona látható, jellegzetes klasszikus arccal, számol be a leletekről a Phys.org nyomán a *Kibic*.

A régészek felfedezték, hogy a 14. század elején a zsinagógát átépítették és kibővítették. Ez nyilvánvalóan a Kairót és Damaszkuszt összekötő új nemzetközi útvonal létesítésének hatására történt, amely Hukok mel-

lett haladt el. Az átépítésben az is közrejátszhatott, hogy a hagyomány szerint a közelben volt Habakuk sírja, amely a késő középkori zsidó zarándoklatok egyik központi helyszínévé vált.

A 2022-es és 2023-as ásátások során egy hatalmas, kőből kirakott, kövezett udvar is előkerült, amelyet a zsinagógától keletre oszlopos veszt körül. A késő középkorban az udvart újjrahasznosították, és egy masszív, boltozatos, ismeretlen funkciójú építményt emeltek rá.

Az ásátások utolsó évadáának befejeztével a feltárt területet átadják az Izraeli Régészeti Hatóságnak és a Zsidó Nemzeti Alapnak, amelyek a helyszínt turisztikai látványosságként kívánják fejleszteni.

Búcsú

Anno Erec Jiszráélban a kibucokban teljes kommunizmus uralkodott. Saját megtakarítás nem létezett. Ha valakinek szüksége volt pénzre, hogy utazást tegyen Izrael területén belül, bement a pénztárnok irodájába, ahol kapott annyit, amennyi kellett neki. Amikor hazaérkezett, a megmaradt összeget visszaadta a pénztárnoknak.

Mindenki dolgozott valamilyen munkahelyen. Voltak, akik kint dolgoztak, és a fizetésüket beszolgáltatták a pénztárnoknak.

A múlt század későbbi éveiben kezdett megváltozni a rendszer.

Manapság ha valaki olyan cégnél dolgozik, amelyik magas bevételt ér el, a munkahely a nyereség szerint fizeti dolgozóit.

A kommunizmus megszűnt. Kapitalista rendszer uralkodik. Minden család otthon főz, és bankszámlát tart a közeli városban. Ha valaki kint dolgozik, csak bizonyos százalékot szolgáltat be a pénztárnoknak, a többi az övé marad.

Singer Arje
Sydney

Új applikációval utazhatunk vissza az időben

Vajon hogyan nézett ki a jeruzsálemi Siratófal környéke kétezer évvel ezelőtt? Most a helyszínen utazhatunk vissza a múltba egy ingyenes alkalmazással.

Új alkalmazást indított útjára az izraeli Western Wall Heritage Foundation és a miniszterelnöki hivatal, amelynek segítségével a Második Templom idejébe térhetnek vissza a Siratófal előtt állók.

A Második Templom a száműzetésből hazatért júdeaiak fő szentélye volt, i. e. 515 előtt építették és i. e. 70 körül rombolták le a rómaiak. A Siratófal vagy más néven Nyugati Fal ennek a templomnak volt a része.

A Kotel AR elnevezésű applikáció felismeri, hogy mit néz a használója a mobiltelefon kameráján keresztül, és megjeleníti a Siratófalnál a virtuális elemeket.

A Kotel a héber „ha-Kotel ha-Ma'aravi” szóból származik, ami a Siratófal megnevezése. Az ingyenes alkalmazás Android és Apple rendszeren is használható, angol és héber nyelven, írja a Reisereporter.de.

Új öntözőrendszer a növények igénye szerint

A csepegtető öntözés megfelelő és víztakarékos megoldásnak számít, ám ezt is lehet okosabban végezni a digitalizáció és az adatalapú technológia használatával. Egy izraeli fejlesztésű rendszer csak akkor adagol vizet a növényeknek, ha azok valóban igénylik a nedvességet. Az izraeli Agrinoze cég szerint a növények maguk tudják a legpontosabban, mennyi vízre van szükségük a fejlődésük bizonyos fázisaiban, ezért ezen a területen bátran lehet hagyatkozni a jelzéseikre.

Az AgrárUnió írta meg, hogy a szenzoros csepegtető öntözéssel működő rendszer megelőzi a túlzott, szükségtelen vízfogyasztást, miközben az észszerű felhasználás nem megy a terméshozam rovására. A precíziós öntözés által kitalált módja a műtrágya-felhasználásban is megtakarítást eredményez. Kukorica és dinnye esetében 2,5-szeres, illetve 3-szoros hozamnövekedést sikerült elérniük, miközben például banán-, datolya- és rizskultúráknál 60-80 százalékkal tudták csökkenteni a felhasznált öntözővíz mennyiségét.

Aktuális szükségletekre válaszol a rendszer

Az Agrinoze teljesen automatizált rendszere elsősorban nem valós idejű adatokra alapozva működik, hanem a növény aktuális szükségleteit igyekszik figyelembe venni. Meglátásuk szerint a gazdák sokszor nem a megfelelő időben öntöznek, nem a megfelelő helyen, és egyáltalán nem veszik figyelembe, hogy éppen mit igényelne a termesztett növényük.

Az izraeli cég ezért fejlesztette ki a fenntartható csepegtető öntözést. Szenzorokat helyeznek el a talajban, a növények gyökérzónájában, ezek szolgáltatnak valós idejű adatokat a talaj nedvességtartalmáról, a klimatikus állapotról. Így egy algoritmus segítségével mindig kiszámítható, hogy hol, mikor és milyen mértékű öntözésre van szükség – írták.

Fotó: Agrinoze

A „water on demand” (vízigényhez igazodó) rendszert már világszerte mintegy 150 gazdaságban tesztelték, és mindenhol működőképesnek bizonyult. Az Egyesült Államok nyugati partvidékén, Kaliforniában például egymást követő aszályos években tették próbára mandula- és szőlőültetvényekben, vízigényes kultúrákban. Miközben 65 százalékkal kevesebb vizet használtak fel az öntözés során, és műtrágyát egyáltalán nem alkalmaztak, a terméseredményekben még némi javulást is sikerült elérniük – közölték.

Magro.hu

Eddig sosem látott mértékű vasútépítésbe kezdenek

Szaúd-Arábiával is összeköthetné Izraelt az a 9400 milliárd forint értékű beruházás, amelyet az ország a vasúthálózat fejlesztésébe fektet.

A fejlesztés összekapcsolná a vidéket Tel-Aviv térségével, emellett megteremtene az összeköttetés lehetőségét Szaúd-Arábiával is – jelentette be Benjámin Netanjahu miniszterelnök – adta hírül a *Kibic*.

Nem sokkal korábban amerikai tisztségviselők látogattak Szaúd-Arábiába, hogy előmozdítsák a hivatalos diplomáciai kapcsolatok megeremelését a szunnita királyság és a zsidó állam között. Ugyanakkor Juli Edelstein, az izraeli parlamenti külügyi és védelmi bizottságának elnöke úgy nyilatkozott, korai még arról beszélni, hogy folyamatban lenne bármilyen egyeztetés Rijád és Izrael kapcsolatainak normalizálásáról.

Az úgynevezett „Egy Izrael” projekt célja, hogy legfeljebb két óra alatt az utazási időt vasúton az ország üzleti és kormányzati központjai között.

A jövőben képesek leszünk teherszállításra (a vörös-tengeri) Eilatból a Földközi-tengerre, és megteremtjük Izrael és Szaúd-Arábia, valamint az Arab-félsziget vasúti összeköttetését is – hangsúlyozta televíziós beszédében Netanjahu.

Az elképzelések szerint tíz éven belül elkészülne az észak-déli gyorsvasúti összeköttetés.

